ప్రేమ - పెళ్ళి

"ఏం రామారావు? పెళ్ళెప్పుడు చేసుకుందామనుకుంటున్నావ్?" అని అడిగాను.

తన ఇరవై నాలుగేళ్ళు మొయ్యలేని గాంభీర్యాన్ని ప్రదర్శించడానికి యత్నిస్తూ రామారావు "ఈ 1954లో అంతో ఇంతో సంస్కారం గల నేను - ప్రేమించిన పిల్లను కాకుండా - ఎవరో పరిచయం చేసిన పిల్లను, ఎవరో సిఫార్సు చేసిన పిల్లను పెళ్ళాడాలంటే, నాకేమీ ఇష్టంగా లేదండీ" అన్నాడు.

రామారావు నా స్నేహితుడి కుమారుడు. నాలో సగం వయసు. మొదటి నుంచీ కూడా నా పట్ల తండ్రికి చూపించదగిన వినయ విధేయతలు చూపుతూ, తండ్రి దగ్గిర తీసుకోవటానికి లేని స్వాతంత్ర్యం కూడా నా దగ్గిర తీసుకునేవాడు. చాలాసార్లు వాళ్ళ నాన్న వాణ్ణి గురించి నన్నడిగి తెలుసుకోవటం కూడా జరిగింది. రామారావు హైస్కూలులో స్పెషల్ సబ్జెక్టు తీసుకున్నప్పుడూ, కాలేజీలో గ్రూపు నిర్ణయించుకున్నప్పుడూ కూడా నా సలహానే పాటించాడు. మా మధ్య ఒకప్పుడుండిన గురు శిష్య సంబంధం లాంటిది శాశ్వతం కాదని నాకు మొదటినుంచీ తెలుసు. అందుచేత అది స్నేహంగా మారటానికి దారులు వేసివుంచాను. రామారావు చదువు పూర్తిచేసి ఉద్యోగంలో ప్రవేశించినాక కూడ అయిదారు నెలల కొక ఉత్తరం రాసేవాడు. ఏ పనిమీదైనా సెలవుపెట్టి వాళ్ళ ఊరువస్తే నన్ను చూడకుండా తిరిగి వెళ్ళేవాడు కాదు.

కొంతకాలంగా రామారావు పెళ్ళి విషయమై వాళ్ళ నాన్న ఆలోచన చేస్తున్నట్టూ, మంచి కట్నంతో వచ్చిన సంబంధాలు ఒకటి రెంటిని రామారావు పడగొట్టినట్టూ చూచాయగా విన్నాను. దీనిమూలంగా వాళ్ళిద్దరిమధ్యా కొంత ఘర్షణకూడా పెరిగినట్టు తెలిసింది. రామారావు తండ్రి, కావటానికి నా స్నేహితుడేగాని వాడు కొడుక్కి అనేక విషయాలల్లో ఇవ్వదగినంత స్వేచ్ఛ ఇవ్వలేదని నా అనుమానం. ఇద్దరిమధ్యా కక్షలు ఏర్పడితే రామారావు పక్షం వహించటానికి కూడా నిశ్చయించుకున్నాను. అయితే ఇప్పుడు రామారావన్న మాటలనుబట్టి తప్పంతా కేవలం వాడి తండ్రిది కాకపోవచ్చునేమో ననిపించింది.

"ఒక పిల్లని ప్రేమించి పెళ్ళాడే అవకాశం ఎట్లా వస్తుందో నా కర్థంగాకుండా ఉంది, రామారావ్!" అన్నాను.

రామారావాలోచించాడు. అతని కనుబొమల మధ్య ముడిచూస్తే నాకు నవ్వొచ్చింది.

"చేసుకోబోయే పిల్లనిచూసి, కాస్సేపు మాట్లాడితే ప్రేమ ఉన్నదీ లేనిదీ తెలియదండీ?" అన్నాడు రామారావు అమాయకంగా.

"నువు నాతో మాట్లాడేదానికీ మీ అమ్మదగ్గిర మాట్లాడేదానికీ తేడా ఉందంటావా?" అన్నాను.

"అవును, సహజంగా ఉంటుంది" అన్నాడు రామారావు.

"ఏ పిల్లగానీ పెళ్ళి చూపులకు వచ్చినవాడితో మాట్లాడేదానికీ, పెళ్ళయినాక మొగుడితో మాట్లాడేదానికీ తేడా ఉంటుందా?"

"ఉండొచ్చు" అన్నాడు రామారావు, నేనెక్కడికి లాక్కుపోతానో తెలీక.

"నువు కాపరం చెయ్యవలసింది ఆ రెండో మనిషితో. ప్రేమించ వలసింది కూడా ఆమెనే – ఈ పెళ్ళిచూపుల పిల్లనుకాదు అవునా?"

"మనిషి పెళ్ళయాక మారిపోతుందంటారు. అంతేనా?"

"సహజంగా!" అన్నాను. అతనిమాటే అతనికి వప్పగిస్తూ.

రామారావు ఒక్కక్షణం ఆలోచించి, "అమెరికాలో లాగా ట్రయల్ మారేజెస్ ఉండాలనా మీ ఉద్దేశం?" అన్నాడు.

"నా ఉద్దేశం మాట ఉంచు. ప్రేమించి పెళ్ళాడాలంటే నీకు ఆ పిల్లను గురించి చాలా తెలిసి ఉండాలి. ప్రేమించదగినంతగా తెలిసి ఉండాలి గద. ఎట్లా తెలుసుకుంటావు? అంతే నే నడిగేది."

"కేవలం మాటవరసకు అడుగుతున్నాను. నవ్వకండి! ఒక భాగ్యవంతుడు తిండికి కూడా లేని పిల్లను పెళ్ళాడాడనుకోండి. వాళ్ళిద్దరిమధ్యా చలించని ప్రేమ ఉండేటందు కవకాశం లేదా?" అన్నాడు రామారావు.

"నీ ఉద్దేశం ఆ పిల్ల తనను ఉద్ధరించినవాడిపట్ల యావజ్జీవం కృతజ్ఞతగా ఉంటుందనా?"

"అవును. అదికూడా ఉండవచ్చుకద?"

"ఎందుకుండాలో నాకర్థం కాలేదు. పెళ్ళాడిన తరవాత ఆ పిల్ల బీదవాళ్ళ కుమార్తె కావటం మానేసి ధనికుడి భార్య అవుతుంది. దానికి అనుగుణంగా మారుతుంది. తాను ఒకప్పుడు సరిగా తిండితినలేదన్న సంగతి ముద్దముద్దకూ జ్ఞాపకం తెచ్చుకుంటుందను కున్నావా?"

రామారావు తికమకపడి, "మీరు మనుషులను గురించి దారుణంగా మాట్లాడుతున్నారు" అన్నాడు.

"నిజమే నీకు దారుణంగా కనిపిస్తోంది. ఇంతకీ ఒక విషయం చెప్పు; నీకు మా అందరిలాగా వివాహం చేసుకోవటానికి అభ్యంతరమేమిటి?" అన్నాను.

"ఇంత అనుభవం ఉండి మీరే ఆ మాటడిగితే నేనేం చెప్పనూ? సాధారణంగా భార్యాభర్తలు చూడండి. ఒకరినొకరు అర్థం చేసుకుంటారా? ఒకరిపట్ల ఒకరికేమైనా సానుభూతి ఉంటుందా? ఒకే బోనులో పెట్టిన రెండు పులుల్లాగా ఒకరినొకరు బరుక్కుంటారే, ప్రేమ ఉంటే వాళ్ళట్లా చేస్తారా?"

"బహుశా చెయ్యరు. కాని నువ్వనుకునే ప్రేమ ఎట్లా వస్తుంది? అది నీకే స్పష్టంగా తెలియదే!"

"పోనీ మీరు చెప్పండి" అన్నాడు రామారావు.

"ప్రేమించటం మగవాడికి తెలిసినట్లు ఆడదానికి తెలీదని ఎవరన్నా అనగా విన్నావా?"

"అటువంటిదే విన్నాను - ఆడవాళ్ళు ప్రేమ విషయాలలో కూడా ప్రాక్టికల్‌గా ఉంటారని!"

"అంటే ప్రేమ తమకు కూడూగుడ్డా, చీరెలూ నగలూ పెడుతుందా లేదా అని ఆలోచిస్తారని! ఎందుకో తెలుసా?"

"తెలీదు."

"మరేం లేదు. వాళ్ళకి స్వాతంత్ర్యం లేదుగనక. ఇంకోడికి పెళ్ళాం కావటం కంటె ఆడదానికి మరో వృత్తి లేకపోతే తనకావృత్తి ప్రసాదించే వాడు దేవుడులా కనపడతాడు - నువ్విందాక చెప్పిన ఉదాహరణలో తిండి లేని పేదబాలికకు డబ్బు గల భర్త కనిపించినట్టే. పెళ్ళి దగ్గిరికి వచ్చేసరికి ప్రతిభార్యా పేదబాలికే అనుకో. ప్రతిభర్తా ధనికుడే అనుకో. ఎందుకంటే ప్రతిభార్యా భర్త నుంచి ముందుగా కూడూ గుడ్డా ఆశిస్తుంది. నిన్ను నిరాకరించే అవకాశం ఉండికూడా నువ్వేకావాలని కూచున్న మనిషే నిన్ను ప్రేమించిన మనిషి. రామారావ్! మగవాడైనా అంతే. స్వాతంత్ర్యం లేందే ప్రేమలేదు."

రామారావు కొంచెం ఆలోచించి, "మీరన్నది సబబుగానే ఉంది" అన్నాడు. "ప్రేమించి పెళ్లాడిన ఒక జంటను నే నెరుగుదును. ఆవిడ తాను పెళ్లాడబోయేవాడు వూళ్ళేలుతాడనుకుంది. గొప్పవాడై పోతాడనుకుంది. ఆశాపాశం ఆమె బుద్ధిని కాటేసింది. తనమీద ఆమెకుగల శ్రద్ధను చూసి ప్రేమ అనుకున్నాడు ఆ అమాయకుడు. ఇద్దరూ పెళ్ళాడారు. ఆవిడ కలలు నిజంకాలేదు. ఆవిడ తనను ప్రేమించలేదని క్రమక్రమంగా ఆయన తెలుసుకున్నాడు. ఇద్దరూ నువ్వన్నట్లు బోనులో పులులయి పోయారు. ఆ ఇల్లాలు

తన ప్రేమను త్వరగానే విసర్జించింది. ఎందుకంటే ఆమె ప్రేమించింది ఒక భావివ్యక్తిని. కాని ఆ అభాగ్యుడు మాత్రం తానొకప్పుడు ప్రేమించినపిల్లను, తనకోసం వెయ్యి కళ్ళతో వేచివుండి, తను కనిపించగానే గంతులేసి లేచిన పిల్లను మరవలేక బాధపడ్డాడు. ఆమె భూతవ్యక్తి. ఎవరో దుర్మార్గులు తన ప్రేయసిని అపహరించి ఆమె స్థానంలో ఒక రాక్షసిని పెట్టినట్లుగా బాధపడ్డాడు" అన్నాను.

"మీరు చెప్పినదాన్ని బట్టి నాకు ఆశ కలుగుతున్నది. వాళ్ళిద్దరూ ప్రేమించి పెళ్ళాడారుగద. అటువంటి వివాహాలు వంద జరిగితే అందులో యాభై అయినా సుఖాంతంకావా?" అన్నాడు రామారావు.

"అది ప్రేమ వివాహమని నువ్వే ఆధారంమీద అనుకుంటున్నావు. అది మొదటినుంచి నిర్బంధ వివాహమే. నిర్బంధం పైనుంచి రాలేదు! ఆవిడ తలలోనే వుండిపోయింది. అందుచేత పైకి కనిపించలేదు."

రామారావు మళ్ళీ ఆలోచించాడు.

"పోనివ్వండి. మీరు యెంతోమంది సంసారాలు చూసి ఉంటారు. ప్రేమ వివాహాలు చేసుకున్నా, చేసుకోకపోయినా సుఖంగా, ప్రేమగా బతుకుతున్నవారు లేరా?" అన్నాడు రామారావు.

"ఉన్నారు. పెళ్ళాం కుక్కినపేనల్లే పడి ఉండి, తన వ్యక్తిత్వాన్ని చంపుకుంటే భర్త ఆవిడతో పొరపచ్చాల్లేకుండా కాపరం చెయ్యటం చూశాను. భర్త భార్య కాళ్ళకి మడుగులొత్తుతుంటే సంసారం ప్రశాంతంగా జరిగిపోవటం చూశాను. భర్త జీవితాన్ని భార్యా, భార్య జీవితాన్ని భర్తా పంచుకుంటూ, ఇద్దరూ కలిసి సంసారాన్ని నిర్మించటం నేను చూడలేదు. అటువంటివాళ్ళెక్కడా లేరని నేనెట్లా చెప్పగలను?" అన్నాను.

"మీరు చెప్పేది దారుణంగా ఉంది" అన్నాడు రామారావు.

"జీవితమే దారుణంగా ఉంది. ఏం చేస్తావ్?" అన్నాను.

"నేను నమ్మను. మీకసలు ప్రేమలోనే విశ్వాసం లేదేమో అని అనుకుంటాను" అన్నాడు రామారావు.

"అది పొరపాటే. ఎందుచేతనంటే, నేను కనీసం ఒక్కపర్యాయం ప్రేమంటే ఎట్లా ఉంటుందో చూశాను."

రామారావుకు నా మీద కలిగిన దురభిప్రాయమంతా ఒక్కసారి తుడిచిపెట్టుకు పోయినట్టయింది. అతను ఉత్సాహంతో "మీకు ప్రేమ అనుభవమయిందా?" అన్నాడు. నాతరం వాడి ప్రేమగాథ వినాలని రామారావుకు అనిపించటంలో కూడా ఆశ్చర్యం ఏమీలేదు.

"దురదృష్టవశాత్తూ నా ప్రేమానుభవం కాదు. నా స్నేహితుడిది. అతను మామూలు లెక్కన ఏమంత నీతిపరుడుకాదు. ఇతరత్రా చాలా మంచిగుణాలు కలవాడు కావటంచేత నేనతని స్త్రీ వ్యసనాన్ని క్షమించగలిగాను. పైగా అతను ఇతరుల భార్యల కేసి చూసేవాడు కాదు. అతనికి తగ్గవాళ్ళనే అతను చూసుకునేవాడు.

"ఇది 1934 నాటిమాట. కాటకంలో చాలామంది దివాలాతీశారు. మాబోటి వాళ్ళదగ్గిర డబ్బులేదు. అతనేదో వ్యాపారంలో దెబ్బతిన్నాడు. బాకీలు తీర్చలేక పోయినాడు కూడా. నాకతను మంచి స్నేహితుడు. నా దగ్గిర ఉంటే అతనికి తప్పక సహాయం చేయగలుగు దును. అయితే గుంటూరులో నేనెరిగిన మనిషి ఒకాయన ఉన్నాడు. ఆయన డబ్బు వడ్డీల కిచ్చి బాగుపడ్డాడు. కాటకంలో చాలా పొలాలూ, ఇళ్ళూ ఏర్పాటు చేసుకున్నాడు. ఆయన వల్ల ఏమైనా సహాయం అవుతుందేమోనని నేనూ నా స్నేహితుడూ గుంటూరు చేరాం.

"నా స్నేహితుడికి అప్పటికే మూడుపూటలుగా జ్వరం తగులుతున్నదట. ఆ విషయం నాతో చెప్పి ప్రయాణం తలపెట్టకపోదును. రాత్రి తొమ్మిదిన్నరకు మేం గుంటూరు స్టేషనులో దిగేసరికి జ్వరం బాగా ఎక్కువయింది. అందుచేత అతను హోటలుకు రానన్నాడు. రైలుపేటలోనే ఎవరో ఎరిగినవాళ్ళున్నారని అక్కడికి పోదామని అన్నాను. అతన్ని అక్కడదించి నేను హోటలుకు పోదామనుకున్నాను. గుర్రబ్బండీ చేసుకుని అతను చెప్పినచోటికి వెళ్ళాం. మాబండి ఆగిన ఇంటిముందే ఇంకో బండి ఆగి వుంది. నేనీవిషయం అప్పుడంతగా పట్టించుకోలేదు. నా స్నేహితుణ్ణి బండిదింపి లోపలికి నడిపించాను. అతని జ్వరం క్షణక్షణానికి మరింత నీరస పెడుతున్నట్టు కనిపించింది.

"ఆ ఇల్లు పేదఇల్లులాగే ఉంది. డాబా ఇల్లు. ఇంట్లో చవుకబారు సామానున్నది. బయట బండి నిలబడి ఉన్నదిగాని ఇంట్లో కొత్తవాళ్ళెవ్వరూ ఉన్నట్లు లేదు. ఒకస్త్రీ తెల్లనిచీర కట్టుకుని, మొహానికి పౌడరేసుకుని, తల్లో గంపెడు మల్లెపూలు పెట్టుకుని మాకు ఎదురొచ్చింది. ఆమె వాలకమూ, కాళ్ళచెప్పులూ చూసి ఎక్కడికో బయలుదేరబోతున్నదని నే నర్థం చేసుకున్నాను.

"ఆమె నా స్నేహితుణ్ణి చూసి ముందు సంతోషించినట్టు కనబడింది. తరవాత కంగారుపడింది. అతన్ని తానుకూడా పట్టుకుని పక్కగా ఉన్న మంచంమీద కూచోబెట్టింది. అతని శరీరస్థితి విచారించింది. వెంటనే బయటికివెళ్ళి రెండు నిమిషాల్లో తిరిగివచ్చి, చెప్పులు ఒకమూల విసిరేసి, మంచంమీద నా స్నేహితుడిపక్కనే కూచుని మాట్లాడసాగింది.

"ఆమె ఒక రకం స్త్రీ అని నేనర్థం చేసుకున్నాను. అంటే ఆమె వృత్తి పోల్చుకున్నాను. నా స్నేహితుడికి అటువంటి స్నేహితురాళ్ళున్నారని నాకు తెలుసు. అయితే ఆ స్నేహాలలో నాకెన్నడూ విశ్వాసంలేదు. ఈ మనిషి పైకి ఈ మాత్రమైనా నా స్నేహితుడిమీద అభిమానమున్నట్టు నటిస్తున్నందుకు నేను కొంతలో కొంత సంతోషించాను.

"మా బండివాడికి నేను డబ్బివ్వటం మరిచానని జ్ఞాపకం వచ్చి బయటికి పరిగెత్తాను. బయట బండిలేదు. అంతకుముందున్న బండికూడా లేదు. మా బండికి తాను డబ్బులిచ్చానని, డాక్టరుకోసం కబురుచేశాననీ ఆవిడ - సరస్వతి - చెప్పింది.

"ఎక్కడికో ప్రయాణమయినట్లున్నావు, వెళ్ళిరా!" అన్నాడు నా స్నేహితుడు.

"ఏం ఫరవాలేదు," అన్నది సరస్వతి. మెల్లిగా తల్లోపూలు తీసేసి, మంచం మీద పడుకున్న నా స్నేహితుడి దిండు పక్కగా పెడుతూ, నేనొక కుర్చీలో దూరంగా కూర్చున్నాను. మా భోజనం విషయం సరస్వతి అడిగింది. భోంచేసే బయలుదేరామని చెప్పాను.

"కొద్దిసేపట్లో బయట గుర్రబ్బండి ఆగింది. డాక్టరు లోపలికి వచ్చాడు. నా స్నేహితుణ్ణి పరీక్షించి, అప్పుడే చెప్పలేమనీ టైఫాయిడ్ కావచ్చుననీ అన్నాడు.

"నాకేమీ పాలుపోలేదు. నా స్నేహితుడికి టైఫాయిడ్ జ్వరమే అయితే ఈ సరస్వతి ఇంట ఎట్లా ఉంచటం? ఇంకోచోటికి ఎక్కడికి తీసుకుపోతాం? తీసుకుపోదామన్నా నా దగ్గిర డబ్బులేదు. నా స్నేహితుడిదగ్గిర మొదలేలేదు. అతని మాట అటుంచి నామాటేమిటి? శరీరం అమ్ముకు జీవించే ఆ మనిషి ఇంట్లో నేనెంత కాలం ఉంటాను? వాణ్ణి విడిచి ఎట్లా పోవటం? మా గుర్రబ్బండికి ఆమె డబ్బులివ్వటమే తలవంపులుగా వుంది. డాక్టర్ను కూడా ఆమే పిలిపించింది.

"ఆమె బయటికివెళ్ళిపోతే ఈ విషయాలన్నీ నా స్నేహితుడితో మాట్లాడదామను కున్నాను. కాని ఆమె ప్రయాణం మానేసినట్టే కనబడింది. పైగా రోగిదగ్గిర నుంచి ఇవతలికిరాదు!... ఆమె ఆ రాత్రి యెంత సంపాదన పోగొట్టుకుందో నాకు తెలీదు.

"డాక్టరు ఏవో మందులు రాసి రోగికి పథ్యం చెప్పివెళ్ళాడు. అప్పటికి పదకొండు దాటింది. ఆ రాత్రికి చాప పరుచుకొని అక్కడే పడుకున్నాను. కాని నాకు కలతనిద్ర మాత్రమే పట్టింది. ఏవేళప్పుడు నేను కళ్ళుతెరిచి చూచినా ఆ సరస్వతి దేరామేకులాగా అట్లా రోగిపక్కన కూచునే వుంది. తెల్లారి లేచాక చూస్తే ఆ మంచం మీదనే కాళ్ళకాడ అడ్డంగా ముడుచుకు పడుకుని నిద్రపోతూ కనిపించింది.

"నా స్నేహితుడిపట్ల సరస్వతి శ్రద్ధ వర్ణనాతీతం. ఆమె ఏడిచిందనీ, కంగారుపడిందనీ నువ్వు ఒక్కక్షణం అనుకోకు. మొదట్లో నా కామెను చూస్తే కోపమే కలిగింది. కట్టుకున్న పెళ్ళాలుకూడా చూపించని శ్రద్ధ ఈ నీతిలేని మనిషి కేమిటనిపించింది.

"మర్నాడుదయం సరస్వతి ఇంటిపనులు చేసుకుంటున్నప్పుడు నా స్నేహితుడితో కర్తవ్యం చర్చించాను.

"నీకు అర్జంటుపని లేకపోతే ఇక్కడే వుండిపో. ఏం ఫరవాలేదు. కాని ఎరిగిన వాళ్ళుంటే డబ్బు పట్టుకురా! దాని దగ్గిర ఎంతో డబ్బుండదు. ఎంత సంపాదిస్తే అంతా

ఖర్చుచేస్తుంది. పైగా మొండిముండ! నేనిక్కడ మంచంలో పడి వుండగా బయటికివెళ్ళి డబ్బు తీసుకురాదు" అన్నాడు స్నేహితుడు.

"నాకైనా డబ్బు పుట్టలేదు. ఇరవై రూపాయలు పుట్టించటమే యెంతో శ్రమ అయింది. అయితే అదృష్టవశాత్తూ నా స్నేహితుడి జబ్బు టైఫాయిడ్ కాదు. వారం రోజుల్లో అతను కోలుకున్నాడు. కాని ఆ వారం రోజులలో నేనుపడ్డ మనోవ్యథతో పోలిస్తే నా స్నేహితుడి జబ్బొక లెక్కలోనిది కాదు. నాకాయింటవున్న ప్రతిక్షణమూ ముళ్ళమీద వున్నట్టే వుంది. కాని అక్కడి నుంచి పోలేను. ఆ సరస్వతిని గౌరవంగా చూద్దామని ఎంత ప్రయత్నించినా నావల్లకాలేదు. కాని ఆ మనిషి నా స్నేహితుడిమీద చూపిన భావం నా మీద నా జన్మలో ఎవరూ చూపలేదు. ఇంతకన్న నీచమైన మనిషి నామీద అటువంటి ఆదరం చూపినా నేనెంతో సంతోషించి వుండేవాణ్ణి. మా స్నేహితుడు తరువాత నాతో అన్నట్టు నేను పదిరూపాయలు పారేస్తే ఆమె నా దగ్గిరికి వస్తుంది. నేనెరుగుదును. నైతికంగా నా స్నేహితుడికంటె నేనెంతో మంచివాణ్ణి. కాని ఏం లాభం? నన్నెన్నడూ ఏ స్త్రీ కూడా నిజంగా – నా స్నేహితుణ్ణి ఆ సరస్వతి ప్రేమించినట్టు – ప్రేమించి వుండలేదు.

"వారం రోజుల్లో సరస్వతి కొన్ని వస్తువులు కూడా అమ్మింది. నాకు కాఫీలు చేసి యిచ్చింది. భోజనం పెట్టింది. సిగిరెట్లు కొనిపెట్టింది. పరాయివాణ్ణనే భావం పోయినాక నా యెదటే సిగిరెట్లు కూడా కాల్చింది. ఆమె డబ్బుతినడం అన్యాయమని నాకు తెలుసు. అది నీచమని కూడా లోపల నాకొక అనుమానం వుంది. కాని ఈ భావాలన్నింటికి అట్టడుగున, నన్నెవరన్నా అట్లా ప్రేమిస్తే బాగుండుననిపించింది. ఎవరో అనటంకూడా ఎందుకు? ఆమే నన్ను ప్రేమించరాదా అనిపించింది. ఈ భావం కలిగినప్పుడు నేను నా స్నేహితుడికేదో అపచారం చేస్తున్నానని కూడా అనిపించింది.

"దురదృష్టవశాత్తూ ఇది ఒక్కటి నేనెరిగిన నిజమైన ప్రేమ."

అంతా విని రామారావు, "దారుణం, ప్రేమను యెంత హీనంగా చిత్రించారండీ. ఇంకా ఉదాత్తమైన ప్రేమను గురించి చెబుతారనుకున్నాను" అన్నాడు, తన అసహ్యాన్ని ఎంతమాత్రం దాచకుండా.

"నేను నీకన్న ఒకతరం ముందు పుట్టినవాణ్ణోయ్. నేను స్వయంగా ఎరిగిన ఉదాత్తప్రేమ ఇదే. మీతరం వాళ్ళు ముందడుగు వెయ్యండి. ఇంకా ఉదాత్తమైన ప్రణయం సృష్టించండి!" అన్నాను.

ముద్రణ : ఆంధ్రజ్యోతి సచిత్ర మాసపత్రిక, ఆగస్ట్1954